

Dan R. Petersen, limur í Norðurlandaráðnum:

Vit fylgja málinum upp

- 800.000 krónur til fyra mál er ekki nógv, tí fara vit at fylgja málinum upp og royna at fáa Norðurlandaráðið at játta pening á figgjarlógini árinu frammyvir til orðabókagerð, sigur Dan R. Petersen, lögtingslimur og umboð í Norðurlandaráðnum í viðtali í dag um karmar og úrslit í arbeiðinum í Norðurlandaráðnum

TURID KJØLBRO

Avgjørt tað størsta bragðið føroyingar hava avrikað í Norðurlandaráðnum var, tá ið vit fingi Norðurlandaráðið fyrri 15 árum síðani. Tað var serliga Ellundur Patrússon, sáli, sum umboð í Norðurlandaráðnum stríðist fyrri hesum tí størsta mentanardeplinum í Føroyum hóast mótsæðu millum egna landsmenn. Húsinu vóru bygd fyrri norðurlandskar pengar og meginparturin av rakstrinum kemur somuleiðis úr Norðurlandaráðnum.

Føroysku umboðini í Norðurlandaráðnum hetta veltast við hava - hóast tey bara hava sitið stutta tíð - eisini fingið væl av skafti. Teir báðir Dan R. Petersen úr Javnaðarflokkinum og Jógván við Keldu úr Fólkapartíinum hava fingið uppskot samtykt um at styrkja smámáli í Norðurlandaráðnum. Uppskotið varð lagt fyrri Norðurlandaráðið í summar og fyrst í hesum mánaðinum varð tað samtykt. Hetta kann sigast vera stórt avrik, ið avgjørt fer at gagna føroyska málinum um vit duga at gera gagn av tí.

- Vit bygdu uppskotið á eitt álít, ið ein arbeiðsbólkur hevði gjørt, har sagt varð, at nógv smámál eru í vanda og at fleiri fara at doyggja út. Í Norðurlandaráðnum eru Jógván við Keldu og eg ikki partamenn, men vit arbeiða sera væl saman. Norðurlandaráðið er øgiliga partapolitiskt, Jógván er saman við teim konservativu og eg saman við teim sosialdemokratiskum. Ein stórir partur av arbeiðinum gongur fyrri seg innan flokka, greiðir Dan R. Petersen frá.

Byrjunartrupulleikar

A fyrsta fundinum í Norðurlandaráðnum, har føroysku umboðini vóru við, - tað var seinast í juni í ár -, lögdu tey uppskotið fram í felag.

- Øroyndur sum eg var rendi eg meg beinanvegin í mannagongdina, sum verður brúkt. Eg fekk at vita, at tað er ikki tradisjón fyrri, at ein sosialdemokrat leggur uppskot fram saman við einum konservativum. Síðani fekk eg at vita, at sosialdemokratisk bólkurin, sum eg eri partur av, altíð skal kunast um eitt mál, áðrenn tað verður lagt fram. Eg fekk eisini at vita, at uppskotið var nátið, sum skuldi gagna føroyingum í Føroyum og tað er í stríð við galdandi reglur í Norðurlandaráðnum, sigur Dan R. Petersen.

Í Norðurlandaráðnum er ein sokallað trilandaregla, ið merkir, at um trý lond kastað saman um eitt uppskot, kann stuðul útvegað til nátið uppskot. Og tað var hetta sum var gjørt í sambandi við uppskotið um orðabókgerð.

- Tað var sera tungt at byrja við, men so fingi vit íslendingarnar uppi. Upprunauppskotið fevndi um grønlendskt, føroyskt og samiskt, men tá ið vit fingi íslendskt uppi kom glíð á, sigur Dan R. Petersen.

Rennandi kelda

Uppskotið fór tað við sær, at 800.000 krónur verða játtaðar Nordisk Sprákráð, sum har allar málnevndirnar í Norðurlandaráðnum eru umboðar, at ráða yvir. Forløg, ið gera og geva út orðabókur úr og í fremmant mál, kunnu sjokja ráðið um pengar.

- Vit ætla at fylgja málinum upp soleiðis at jättanin verður verandi á figgjarlógini árinu frammyvir, tí 800.000 krónur til fyra mál gevur ikki nógv í part. Er tað hinvegin ein kelda, ið rennur alla tíðina, kann tað vera til stóra hjálps. Og tað roki eg við, at vit fáa íggjgnum, sigur Dan R. Petersen.

- Vit hava møtt stórar veltast frá øllum hinum Norðurlandaráðnum. Tað er eitt vinarligt og hugnaligt umhvørvi í Norðurlandaráðnum. Landamørkini eru burtur, einastu mörkini, ið skilja okkum eru tey partapolitisku. Og tað eigur at vera so. Fyri nøkrum árum síðani hevði Norðurlandaráðið eitt annað býti. Tá sátu ymisku londini fyrri seg og arbeiðdu fyrri sínum egna áhugamálum. Tað var tungt og ringt at fáast við. Tí vóru landamørkini strikað og tí sita ymsu politisku eindirnar fyrri seg, sosialdemokratarnir fyrri seg, konservativu fyrri seg og so framvegis. Politíkarar í hinum Norðurlandaráðnum vita nógv um Føroyar, hava stóran áhuga fyrri føroyskum viðurskjutum og kenna nógvar føroyingar.

- Vit eru opin fyrri góðum hugskotum. Í slíkum høpi og annars sum politikari kennir tú teg eitt sindur einsamallan. Eg kundi hugsað mær at fingið eitt kjak í lag í Føroyum um, hvat vit kunnu geva Norðurlandaráðnum. Fólk hava vundið kappingar um vinnulívsverktænlanir og hvørt av sínum, men so kemur tað ikki longur. Tað eigur at bera til at gera okkurt av hesum uppskotunum til veruleika, sigur Dan R. Petersen.

Gjalda gildið

Eitt mál, ið stendur ovalaga á skránni hjá báðum umboðunum í Norðurlandaráðnum er, at skjóta upp, at føroyingar rinda fyrri egnu umboðanina í Norðurlandaráðnum.

- Tað er eitt sindur snópligt, at vit ikki gjalda okkara limaskap í Norðurlandaráðnum. Hini londini rinda eitt hálvt prosent á figgjarlógini og vit kundu hugsað okkum, at vit settu sama prosenttal av á okkara egnu figgjarlóg. Eg ivist ikki í, at vit fáa undirtekið fyrri hesum í tinginum. Tað snýr seg um slaka 1,5 millión krónur um árið. Tá ið vit leggja eitt uppskot fyrri Norðurlandaráðið, ið kostar pengar, kenna vit okkum betri um vit sjálvi rinda okkara part. Vit fara at reisa málið yvir fyrri dønnum, sigur Dan R. Petersen.

- Hesin spurningurin varð reistur fyrri nøkrum árum síðani yvir fyrri dønnum. Tá avvistu teir tankanum við teirri grundgeving, at vit eru partur av teirru donsku umboðanini. Men nú roki eg við, at teir taka undir við hesum. Vit atkvøða sum vit eru sjálvstøðug, tað bindur okkum ikki á nakran hátt, at vit eru partur av donsku umboðanini, sigur Dan R.

Petersen.

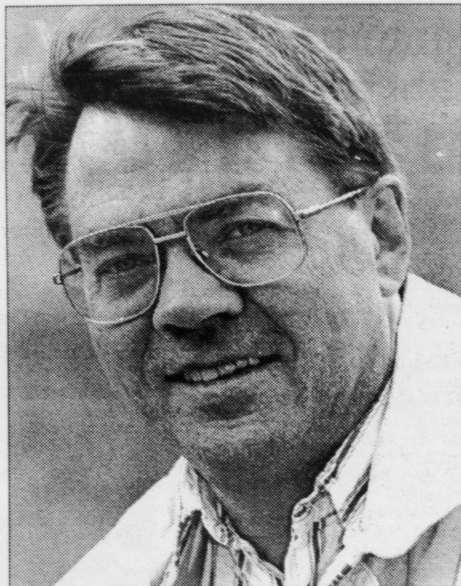
At føroyingar fara út um landið eitt nú í Norðurlandaráðið at kærja okkara neyð og biða um pengar til til dømis orðabókagerð, heldur Dan R. Petersen ikki vera skeivt. Men er tað ikki heima hjá okkum sjálvum, at vit skulu skapa fortreytirnar?

- Jú, sjálvandi eiga vit tað. Norðurlandaráðið kann seta spurnartekin við, hví tað skal stuðla orðabókagerð í Føroyum, tá ið føroyingar sjálvi ikki gera nakað við tað. Hetta er ein eymsur spurningur og sjálvandi eiga vit at stuðla okkara egnu mentan.

Umboðanin broyttast

Eitt annað mál, ið Dan R. Petersen ætlar at reisa í Norðurlandaráðnum er at broyta føroysku umboðanina soleiðis føroysku umboðini ikki sita í somu nevnd.

- Bæði Jógván og eg sita í Norðurnevndini undir Norðurlandaráðnum, sum er ein mentamálnnevnd. Eg kundi hugsað mær at slopp- ið í nærnevndina, ið tekur sær av til dømis fiskiveiði- og umhvørvisspurningum. Taktiskt er tað skilabetri, at vit sita í hvør síni nevnd. Álendingar og grønlending-

- Vit hava møtt stórar veltast frá politikarunum úr hinum Norðurlandaráðnum, teir vita nógv um Føroyar, hava stóran áhuga fyrri føroyskum viðurskjutum og kenna nógvar føroyingar, sigur Dan R. Petersen.

ar hava bytt seg á henda hátt. Eg havi nevnt hetta fyrri formannskapinum í Norðurlandaráðnum og tey eru vælviljað. Støðan er kortini tann, at nevndirnar eru valdar og tí kunnu broytingar ikki fara fram nú - ikki uttan at onkur parlamentaríkarí vikur, sigur Dan R. Petersen. Tað var miðskeiðis í sjeytiárunum, at Føroyar fingi umboð í Norðurlandaráðnum sum partur av donsku umboðanini. Føroyska umboðanin er vanliga bytt millum andstøðuna og samgonguna. Norðurlandaráðið varð stovnað í 1952. Tað er eitt forum av parla-

mentaríkarum, sum hava ein yvirbygnað, ið eitur ráðharraráðið. Tað er misjávnt, hvussu stórt ráðharraráðið er, parlamentaríkararnir eru 87 í tali. Grønlendingar og føroyingar eiga tveir í part av teirri donsku umboðanini, og álendingar eiga tveir á teirru finsku umboðanini. Figgjarlógini hjá Norðurlandaráðnum er 930 milliónir krónur. Næsti fundur í Norðurlandaráðnum verður 8. februar í Helsinki.

Fimm broytingar í áseting av skatti

- Við gildi frá 1. januar 1998 eru reglurnar um hjúnabandsskatt broyttar, soleiðis at hjún nú verða sett í skatt hvør sær. Frá sama degi at rokna vórðu reglurnar um sjálvuppgávu broyttar. Fyri at røkka endamálinum við nevndu broytingum verður skotið upp at strika møguleikan til at flyta ónýttan frádrátt til hin hjúnafelagan, verður m.a. sagt í uppskotinum um broytingar í ásetingum av skatti. Uppskotið var eftir 1. viðgerð beint í figgjarnevndina

ÓLAVUR Í BEITI

Signar á Brúnni, sum vegna landsstýrið legði uppskotið fyrri tingið fyrri mánaðinum, sigur m.a. í viðmerkingunum, at fyrsta broytingin er sett fram fyrri at betra um korini hjá barnafamiljum.

- Í samsvari við ásetingarnar í samgonguskjalinum hjá sitandi samgongu verður skotið upp at hækka barnafrádráttin í landsskattinum við kr. 1.100 pr. barn, úr kr. 2.900 til kr. 4.000. Figgjarligu meiruteiðslurnar eru mettar til at verða umleið kr. 11 mió. Fyrisitingarlaga fer broytingin ikki at hava nakrar trupulleikar ella aðrar meiriteiðslur við sær.

Hjúnabrottingur

Næsta broytingin er ein tilgving av ásetingarlógini til nýggju reglurnar um hjúnabandsskatt og sjálvuppgávu, sum kom í gildi 1. januar

1998.

- Broytingaruppskotið hevur við sær, at ein ónýttur barnafrádráttur hjá hjúnafelaga frammyvir vil verða útgaldin sum avlopsskattur í staðin fyrri sum nú at verða fluttur til hjúnafelagan sum negativur skattur, t.v.s. sum ein frádráttur í skattinum. Fyrisitingarlaga, og her verður vist til einfaldingina av sjálvuppgávu, vil broytingin hava eina einfaldan við sær.

Pensionistar

Triðja broytingin, sum viðvíkur frádráttinum hjá pensionistum, er somuleiðis ein tillaging av ásetingarlógini til meginreglurnar og nýggju reglurnar um hjúnabandsskatt og sjálvuppgávu. - Endamálið við pensionistafrádráttinum var at tryggja, at pensionistar, ið bert fingi grundupphæddina, ikki skuldu rinda skatt.

- Sum lógin er nú, kann ónýttur frádráttur flytast frá einum pensionisti til annan. Samskattning er sett úr gildi fyrri øll, eisini fyrri pensionistar. Vísandi til endamálið annars við pensionistafrádráttinum og nýggju sjálvuppgávu verður skotið upp at strika møguleikan til at flyta ónýttan frádrátt til hin hjúnafelagan.

Bústað uttanlands

Fjórdi broytingin viðvíkur persónum, sum fáa pensjón goldna úr Føroyum sambært millumlanda sáttmálum um sosiala trygd, men sum hava bústað uttanlands.

- Sambært galdandi skattareglum skulu hesir persónar rinda 42% av pensjónini til Føroya. Til samanbering kann nevast, at Noreg ikki rokna skatt av pensjón, sum verður rindað pensjónisti, sum býr uttanlands. Í Noregi og Svøríki verður

fólkapensjónin ikki skattað. Finland skattar fólkapensjón við 35%, og Ísland skattar við 39,2% av tí partinum, sum fer upp um 2.300 krónur.

- Landsstýrið heldur, at vit í Føroyum á hesum øki skulu leggja okkum so tætt upp at reglunum í øðrum londum og skjýtur í við hesum upp, at tær nevndu pensjónir verða skattaðar við 10%, og at broytingin fær gildi frá og við 1. januar 1998. Mett verður, at í mesta lagi 1 mió. kr. árliga verða útgoldnar. Broytingin kemur sostatt at kosta landskassanum í mesta lagi umleið 300.000 kr, sigur Signar á Brúnni m.a. í viðmerkingunum til broytingarnar.

Annars upplýsti landsstýrismaðurin, at ætlanin er, at Toll- og Skattstova Føroya skal yvirtaka innkreiving og panting frá Føroya Gjaldstovu.